

VERANTWOORDINGS- EN CONTROLEPROTOCOL SUBSIDIES

behorende bij

**ALGEMENE SUBSIDIEVERORDENING GEMEENTE
LEIDEN 2021**

INHOUDSOPGAVE

1. Algemeen
2. Definities
3. Verantwoordingsprotocol
4. Accountantsprotocol
 - 4.1 Algemeen
 - 4.2 Aandachtspunten bij controle van de financiële verantwoording
 - 4.3 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid
 - 4.4 Controleverklaring
 - 4.5 Rapport van feitelijke bevindingen

1. ALGEMEEN

Dit verantwoordings- en controleprotocol is opgesteld om de eisen ten aanzien van de verantwoording en de accountantscontrole op de financiële verantwoording van subsidies helder te maken. Het heeft tot doel de verantwoording en de controle hierop zodanig in te richten dat de gemeente Leiden een redelijke mate van zekerheid verkrijgt over:

- de getrouwheid (juistheid en volledigheid) van de verantwoorde baten en lasten;
- de naleving van de aan de subsidie verbonden verplichtingen zoals opgenomen in de Algemene Subsidieverordening (ASV) en de subsidiebeschikking.

Het protocol is bestemd voor het bestuur en de accountant van de organisatie die de subsidie ontvangt van de gemeente Leiden. De subsidieontvanger is verantwoordelijk voor het opstellen van de financiële verantwoording die voldoet aan de daaraan te stellen eisen. Ook is de subsidieontvanger verantwoordelijk voor het ter kennis stellen van dit protocol aan de accountant. De accountant van de subsidieontvanger verstrekt een oordeel over de financiële verantwoording met inachtneming van dit verantwoordings- en controleprotocol. Bij de verantwoording van de subsidies en de controle hierop door de accountant dient de regelgeving in de Algemene Subsidieverordening gemeente Leiden (ASV gemeente Leiden) en hoofdstuk 3 van dit protocol in acht te worden genomen. In het besluit tot verlening (beschikking) en de uitvoeringsovereenkomst (uvok) kunnen daarnaast aanvullende verplichtingen of verantwoordingsinstructies zijn opgenomen. Als deze afwijken van de verplichtingen of instructies die in dit protocol zijn vermeld, dan dient de subsidieontvanger de verplichtingen of instructies, die in het besluit tot subsidieverlening en/of de uitvoeringsovereenkomst (uvok) zijn opgenomen te volgen.

2. DEFINITIES

In dit protocol worden de volgende definities gehanteerd:

Inhoudelijk verslag

Het inhoudelijk verslag (of activiteiten verslag) maakt inzichtelijk in hoeverre de activiteiten hebben plaatsgevonden overeenkomstig de aan de subsidie verbonden verplichtingen. Ook bevat het een vergelijking tussen de nagestreefde en gerealiseerde doelstellingen en een toelichting op de verschillen. Het activiteitenverslag valt in principe buiten de reikwijdte van de accountantscontrole, de accountant stelt overeenkomstig NBA Standaard 720 alleen vast of het verslag verenigbaar is met de financiële verantwoording of de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat.

Wel kan het college bepalen dat ter controle op verantwoording van de gerealiseerde activiteiten de accountant een rapport van feitelijke bevindingen dient op te stellen.

Boekjaar

Een boekjaar is de periode waarover een financieel verslag loopt. Dit is in principe een kalenderjaar, maar het kan ook een andere periode betreffen (gebroken boekjaar).

Controleverklaring

De accountant geeft in de controleverklaring een oordeel over de financiële verantwoording met een redelijke mate van zekerheid (Assurance). Indien de financiële verantwoording een bijlage bij de jaarrekening betreft omvat de controleverklaring tevens deze bijlage.

Financiële verantwoording

Een financiële verantwoording kan (1) een jaarrekening, (2) een bijlage die onderdeel vormt van de jaarrekening of een (3) separaat financieel verslag. Deze dienen een vergelijking te bevatten van de baten en lasten zoals opgenomen in de begroting bij de subsidieaanvraag en de werkelijk gerealiseerde baten en lasten. Uit de financiële verantwoording dient te blijken of is voldaan aan de verplichtingen die aan de verleende subsidie zijn verbonden.

Getrouwheid

De financiële verantwoording geeft volgens normen die in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar worden beschouwd een zodanig inzicht dat de

gebruiker zich een verantwoord oordeel kan vormen over het vermogen en het resultaat in die verantwoording.

Goedgekeurde begroting

De begroting is de begroting van baten en lasten, die is ingediend bij de subsidieaanvraag. De begroting wordt door de gemeente goedgekeurd middels de subsidiebeschikking, waarbij eventuele afwijkingen worden benoemd.

Jaarrekening

Indien de financiële verantwoording in de vorm van een jaarrekening wordt aangeleverd, dan dient deze te zijn opgesteld overeenkomstig de in Nederland geldende voorschriften voor de jaarverslaggeving. Dit betreft in het algemeen Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek (BW) en/of de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. In de jaarrekening dient in ieder geval te worden opgenomen:

- de subsidie van de gemeente Leiden;
- een vergelijking met voorgaand jaar;
- een vergelijking met de baten en lasten zoals opgenomen in de begroting bij de subsidieaanvraag.

Materialiteit

Materialiteit geeft de kritische lijn aan bij de besluitvorming van de gebruiker.

Het is de maximale 5

grens tot waar hij afwijkingen in de verantwoording accepteert en waarboven zijn beslissingen kunnen veranderen. Als een gebruiker een verantwoording beoordeelt, zal hij dus willen weten of de elementen erin die van materieel belang zijn voor zijn besluiten juist en volledig (getrouw) zijn weergegeven.

Anders gezegd: hij wil erop vertrouwen dat de verantwoording betrouwbaar is en geen afwijkingen bevat die voor hem van materieel belang zijn. Materialiteit is daarom een belangrijke factor in de controle van de accountant en mede richtinggevend voor de uitvoering van zijn controlewerkzaamheden. De materialiteit wordt uitgedrukt in een percentage van de lasten in de jaarrekening of van de subsidieverlening.

Rapport van feitelijke bevindingen

In het rapport van feitelijke bevindingen rapporteert de accountant over de uitkomsten van zijn onderzoek ten aanzien van de deugdelijke totstandkoming van de in het inhoudelijk verslag verantwoorde gerealiseerde activiteiten (niet-financiële informatie).

Rechtmatigheid

Een subsidie is rechtmatig besteed als deze is besteed in overeenstemming met de aan de verleende subsidie verbonden verplichtingen met een financieel effect, zoals vastgelegd in de subsidiebeschikking.

3. VERANTWOORDINGSPROTOCOL

In dit hoofdstuk is aangegeven hoe de subsidieontvanger zich naar de gemeente Leiden dient te verantwoorden als aanvulling op de ASV.

De financiële verantwoording dient bij bedragen boven € 100.000 van een controleverklaring van de accountant te worden voorzien (zie art. 17 ASV).

De financiële verantwoording kan zijn: A. een jaarrekening, B. een bijlage die onderdeel vormt van de jaarrekening, C. separaat financieel verslag.

A. Financiële verantwoording via een jaarrekening

1. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen en geldende (specifieke) subsidievoorwaarden.
2. Het jaarverslag is ondertekend door (of namens) het bestuur van de organisatie.
3. In de jaarrekening dienen bij de baten en lasten kolommen te zijn opgenomen voor de realisatie van het boekjaar, de begroting en de realisatie van het voorgaand boekjaar.
4. Uit de jaarrekening dient te blijken of de activiteiten tegen meer of minder kosten dan de subsidie zijn gerealiseerd.
5. Belangrijke verschillen tussen de begroting en de realisatie in de jaarrekening moeten worden toegelicht met vermelding van de oorzaken.
6. De subsidie van de gemeente Leiden dient afzonderlijk te worden opgenomen in de jaarrekening van de subsidieontvanger.
7. Wanneer in de subsidiebeschikking onderscheid is gemaakt naar meerdere activiteiten, dient te blijken wat de totale kosten en inkomsten per benoemde activiteit zijn.

B en C. Separate financiële verantwoording en bijlage bij de jaarrekening

1. Als de verantwoording via een separate subsidieverantwoording of als bijlage bij de jaarrekening plaatsvindt, dient er een vergelijking te zijn opgenomen met de baten en lasten uit de goedgekeurde begroting. Per verleende subsidie dienen de gerealiseerde kosten en inkomsten te zijn opgenomen.
2. Belangrijke verschillen tussen de begroting en de realisatie in de financiële verantwoording moeten worden toegelicht met vermelding van de oorzaken.

3. De financiële verantwoording bevat een vergelijking met de gerealiseerde baten en lasten van het voorgaande boekjaar, indien van toepassing.
4. De financiële verantwoording is ondertekend door (of namens) het bestuur van de organisatie.
5. Wanneer in de subsidiebeschikking onderscheid is gemaakt naar meerdere activiteiten, dient uit de bijlage te blijken wat de totale gerealiseerde kosten en inkomsten per benoemde activiteit zijn.

4. ACCOUNTANTSPROTOCOL

Het accountantsprotocol beschrijft de werkzaamheden van de accountant die leiden tot een controleverklaring bij de financiële verantwoording (een separaat financieel verslag, een jaarrekening of een bijlage die onderdeel vormt van de jaarrekening) van de toegekende subsidie > € 100.000.

4.1 Algemeen

Het normenkader voor de controle van de financiële verantwoording door de accountant bestaat uit artikel 17 van de Algemene subsidieverordening gemeente Leiden 2021 (ASV 2021) en uit hetgeen is vastgelegd in de subsidiebeschikking en de uitvoeringsovereenkomst. Van de accountant wordt verwacht dat hij vaststelt of de subsidie is besteed in overeenstemming met de aan de verleende subsidie verbonden verplichtingen met een financieel effect, zoals vastgelegd in het hierboven in hoofdstuk 3 genoemde normenkader. Het staat de accountant vrij hierbij zijn eigen controleaanpak te kiezen, dit protocol schrijft geen werkprogramma voor.

Uit de financiële verantwoording en de controleverklaring van de accountant dient te blijken, dat het Verantwoordings- en controleprotocol subsidies gemeente Leiden 2021 is gevolgd.

4.2 Aandachtpunten bij de controle van de financiële verantwoording

Integrale verantwoording in de jaarrekening

De accountant dient het volgende vast te stellen:

- de jaarrekening is opgesteld conform de ASV en het kader van hoofdstuk 3 van dit protocol;
- de subsidie is besteed voor het doel waarvoor zij beschikbaar is gesteld;
- de jaarrekening bevat een vergelijking met de gerealiseerde baten en lasten met het voorgaande boekjaar en met de begroting;
- belangrijke verschillen tussen de begroting en de realisatie zijn toegelicht in de jaarrekening, met vermelding van de omvang van de afwijking;
- de jaarrekening bevat een specificatie van de activa en passiva;
- de baten en lasten in de jaarrekening zijn volledig en juist verantwoord;
- de baten en lasten per verleende subsidie zijn rechtmatig;
- het activiteitenverslag is verenigbaar met de jaarrekening en bevat geen materiële afwijkingen;

-voor zover van toepassing: de egalisatiereserve is conform het normenkader opgenomen.

Separaat financieel verslag of bijlage bij de jaarrekening

De accountant dient het volgende vast te stellen:

- de verantwoording is opgesteld conform de ASV en het kader van hoofdstuk 3 van dit protocol;
- de subsidie is besteed voor het doel waarvoor zij beschikbaar is gesteld;
- de verantwoording bevat een vergelijking met de baten en lasten zoals opgenomen in de begroting;
- afwijkingen groter dan 10 % tussen de begroting en de realisatie zijn toegelicht in de financiële verantwoording, met vermelding van de omvang van de afwijking;
- de baten en lasten in de verantwoording zijn volledig en juist verantwoord;
- de baten en lasten per verleende subsidie zijn rechtmatig;
- het activiteitenverslag is verenigbaar met de verantwoording en bevat geen materiële afwijkingen;
- voor zover van toepassing: de egalisatiereserve is conform het normenkader opgenomen.

4.3 Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

De controle van een separaat financieel verslag moet zodanig worden ingepland en uitgevoerd dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat deze geen afwijkingen (fouten) en onzekerheden van materieel belang bevat. Indien dit begrip door het gebruik van statistische technieken gekwantificeerd moet worden, betekent dit dat een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent gehanteerd moet worden.

Een verklaring met een goedkeurende strekking impliceert, dat, gegeven de bovengenoemde

betrouwbaarheid, in het financieel verslag geen afwijkingen (fouten) en onzekerheden voorkomen die groter zijn dan de percentages in de hieronder opgenomen materialiteitstabel.

Bij een verantwoording via de jaarrekening zijn twee situaties mogelijk:

- bij een bijlage bij de jaarrekening gelden voor deze bijlage dezelfde materialiteitspercentages als bij een separaat financieel verslag;
- bij een integrale verantwoording in de jaarrekening gelden dezelfde materialiteitspercentages als bij een separaat financieel verslag, echter

uitsluitend voor die posten die betrekking hebben op de subsidie van de gemeente Leiden. Voor de overige posten in de jaarrekening hanteert de accountant de voor de jaarrekeningcontrole gebruikelijke materialiteitspercentages. De bij de controle van de genoemde subsidieposten geconstateerde afwijkingen en onzekerheden neemt de accountant mee in zijn oordeelsvorming over de jaarrekening als geheel.

Voor de oordeelsvorming van de accountant en de controleverklaring zijn de volgende materialiteitspercentages (goedkeuringstoleranties) van toepassing bij een separaat financieel verslag en bij een verantwoording via een bijlage bij de jaarrekening:

Soort verklaring	goedkeurend	Met beperking	Oordeelsonthouding	afkeurend
Fouten in de financiële verantwoording (% van de verleende subsidie)	≥ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (% van de verleende subsidie)	≥ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-

Indien de accountant zowel fouten in de financiële verantwoording als onzekerheden in de controle aantreft, dan weegt hij deze bij zijn oordeelsvorming altijd in onderlinge samenhang.

4.4 Controleverklaring

Er worden door de gemeente Leiden geen specifieke voorwaarden gesteld ten aanzien van de tekst van de controleverklaring. Het is de verantwoordelijkheid van de accountant om de meest recente tekst te hanteren uit de Handleiding Regelgeving Accountancy (HRA III) van de NBA voor controleverklaringen bij een jaarrekening en andere financiële overzichten. Daarbij dient uit de controleverklaring te blijken dat wordt voldaan aan de eisen van het verantwoordings- en controleprotocol Subsidies gemeente Leiden.

Accountantsverslag

Het verantwoordings- en controleprotocol hanteert als uitgangspunt dat geconstateerde fouten en/of onzekerheden zoveel mogelijk, indien mogelijk, door subsidieontvanger hersteld worden. De accountant hoeft alleen een

accountantsverslag uit te brengen als sprake is van niet gecorrigeerde fouten en/of onzekerheden die mogelijk van invloed zijn op de afrekening van de subsidie. De subsidieontvanger is dan verplicht om ook deze rapportage naar de gemeente Leiden te versturen.

4.5 Rapport van feitelijke bevindingen

Aandachtspunten bij het onderzoek naar de gerealiseerde activiteiten

Indien de subsidieontvanger vanuit de verplichting opgenomen in de subsidiebeschikking de gerealiseerde activiteiten dient te verantwoorden, kan het college een rapport van feitelijke bevindingen verplicht stellen. De subsidieontvanger zal haar accountant de opdracht geven tot het uitvoeren van specifieke werkzaamheden. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd volgens de geldende accountantsrichtlijnen (NV COS 4400). De accountant onderzoekt onder meer of de niet-financiële informatie voldoet aan de onderstaande eisen:

- de informatie is op ordelijke en controleerbare wijze tot stand gekomen;
- de verantwoordelijkheden en bevoegdheden in het proces zijn duidelijk vastgelegd;
- het totstandkomingsproces is achteraf te controleerbaar;
- de niet-financiële informatie die als uitkomst van het proces wordt opgeleverd stemt overeen met de niet-financiële informatie zoals opgenomen in het activiteitenverslag;
- de niet-financiële informatie is niet strijdig met de financiële informatie.

Ordelijk wil zeggen opgezet in overeenstemming met de in de administratieve organisatie en interne beheersing vastgelegde procedures, functionerend in overeenstemming daarmee en deugdelijk in opzet en werking. Controleerbaar wil zeggen dat de beschikbare informatie de accountant van een organisatie in staat stelt om de administratieve verwerking hiervan te beoordelen en op werking te toetsen.

Rapport van feitelijke bevindingen

In het rapport van feitelijke bevindingen rapporteert de accountant over de uitkomsten van zijn onderzoek ten aanzien van de deugdelijke totstandkoming van de in het inhoudelijk verslag verantwoorde gerealiseerde activiteiten (niet-financiële informatie). Hiervoor is geen specifiek format voorgeschreven. In ieder geval moet duidelijk zijn vermeld welke werkzaamheden de accountant heeft uitgevoerd en tot welke bevindingen deze hebben geleid.